Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
JEAN RICHARD DE LA TOUR IŠVADA,
pateikta 2020 m. rugsėjo 3 d.[1]

Sujungtos bylos C-322/19 ir C-385/19

K.S,
M.H.K.
prieš
The International Protection Appeals Tribunal,
The Minister for Justice and Equality,
Ireland and the Attorney General (C-322/19)
(*High Court* (Aukštasis teismas, Airija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)
ir
R.A.T.,
D.S.
prieš
The Minister for Justice and Equality (C-385/19)

(*International Protection Appeals Tribunal* (Tarptautinės apsaugos apeliacinis teismas, Airija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Prieglobsčio politika – Direktyva 2013/33/ES – Tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo normos – 15 straipsnis – Galimybė patekti į darbo rinką – Patekimo sąlygos – Sąlygos dėl prašytojo statuso aiškinimas – Prašytojo nekaltumo dėl delsimo sąlygos aiškinimas – Prašytojai, kuriuos nuspręsta perduoti vadovaujantis Reglamentu (ES) Nr. 604/2013 – Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos prašytojai neturi tokio statuso dėl tokio sprendimo priėmimo – Priimtinumas“

I. Įvadas

1. Šiose bylose Teisingumo Teismo prašoma patikslinti, kokiomis sąlygomis turi būti priimamas tarptautinės apsaugos prašytojas (toliau – prašytojas), kurį nacionalinė institucija yra nusprendusi perduoti valstybei narei, kurią pripažino atsakinga už jo prašymo nagrinėjimą (toliau – atsakinga valstybė narė) pagal Reglamentą (ES) Nr. 604/2013[2].

1 Originalo kalba: prancūzų.

2 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31). Šiuo reglamentu buvo pakeistas 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 343/2003, nustatantis valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus (OL L 50, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 109).

2. Kalbant konkrečiai, prejudiciniai klausimai yra susiję su patekimu į darbo rinką, kuris yra Direktyvos 2013/33/EB 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta priėmimo sąlyga [3]. Pagal šią nuostatą valstybės narės privalo užtikrinti, kad prašytojas turėtų galimybę patekti į darbo rinką ne vėliau kaip per 9 mėnesius nuo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo datos, jei pirmojoje instancijoje kompetentinga institucija nepriėmė sprendimo ir prašytojas nekaltas dėl delsimo.

3. Vis dėlto nagrinėjamuose Airijos teisės aktuose numatyta, kad priėmus sprendimą dėl prašytojo perdavimo suinteresuotasis asmuo netenka šio statuso ir teisės prašyti su juo susijusio leidimo dirbti [4].

4. Teisingumo Teismo prašymu šioje išvadoje bus nagrinėjami tik pagrindiniai nagrinėjamoje byloje keliami nauji teisės klausimai.

5. Pirmasis klausimas susijęs su asmenų, kuriems taikoma Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalyje numatyta priemonė, nustatymu ir, be kita ko, su sąvokos „prašytojas“ aiškinimu atsižvelgiant į šioje nuostatoje numatytą teisę patekti į darbo rinką. Šiuo klausimu, kuris susijęs su 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimu *Cimade ir GISTI* [5], siekiama nustatyti, ar, taikant minėtą nuostatą, valstybė narė gali atsisakyti leisti prašytojui, dėl kurio priimtas sprendimas dėl perdavimo, patekti į darbo rinką.

6. Šioje išvadoje paaiškinsiu priežastis, dėl kurių sprendimo perduoti prašytoją priėmimas negali tapti pagrindas atimti iš jo šį statusą ir su juo susijusias teises.

7. Antrasis klausimas susijęs su veiksmų, kurie galėjo nulemti delsimą dėl prašytojo kaltės, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį, pobūdžiu. Teisingumo Teismo prašoma nustatyti, ar nacionalinė valdžios institucija gali pripažinti prašytoją kaltu dėl delsimo, kurį nulėmė atsakingos valstybės narės nustatymo procedūros vykdymas, ir taip atimti iš jo galimybę patekti į darbo rinką, motyvuodama, pirma, tuo, kad jis nepateikė savo tarptautinės apsaugos prašymo valstybei narei, į kurią pirmą kartą teisėtai atvyko, arba, jeigu šalyje yra teisėtai, valstybėje narėje, kurioje gyvena, ir, antra, tuo, kad jis apskundė teismui sprendimą dėl jo perdavimo, priimtą pagal Reglamentą Nr. 604/2013.

8. Šioje išvadoje išdėstysiu priežastis, dėl kurių pagal šiuo metu galiojančius bendrą Europos prieglobsčio sistemą (BEPS) reglamentuojančius teisės tekstus nei viena, nei kita aplinkybė negali būti laikoma nulėmusia delsimą dėl prašytojo kaltės, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį, dėl ko iš jo būtų galima atimti galimybę patekti į priimančiosios valstybės narės darbo rinką.

3 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, 2013, p. 96 ir klaidų ištaisymas OL L 100, 2015, p. 81).

4 Ankstesnius teisės aktus, pagal kuriuos buvo griežtai draudžiama prašytojui patekti į darbo rinką prieš priimant sprendimą dėl jo prašymo, *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) 2017 m. gegužės 30 d. Sprendime Nr. 31 ir Nr. 56/2016 pripažino prieštaraujančiais Airijos Konstitucijai (šiuo klausimu žr. šios išvados 84 punktą).

5 C-179/11, toliau – Sprendimas *Cimade ir GISTI*, EU:C:2012:594.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

9. Pagal SESV 78 straipsnį bendrą Europos prieglobsčio sistemą sudaro įvairios priemonės, tarp jų Direktyva 2011/95/ES[6], kurioje apibrėžtos tarptautinės apsaugos suteikimo sąlygos, Direktyva 2013/32/UE[7], kurioje nustatytos tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimui taikytinos procesinės priemonės, Direktyva 2013/33, kurią prašoma išaiškinti šioje byloje ir kurioje nustatytos tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo normos, ir Reglamentas Nr. 604/2013, kuriame nustatyti atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijai ir mechanizmai.

1. Direktyva 2011/95

10. Pagal Direktyvos 2011/95 1 straipsnį šia direktyva, be kita ko, siekiama nustatyti reikalavimus, kuriuos trečiųjų šalių piliečiai ar asmenys be pilietybės turi įvykdyti, kad gautų tarptautinę apsaugą.

11. Šios direktyvos 4 straipsnio „Faktų ir aplinkybių vertinimas“ 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Valstybės narės gali laikyti, kad prašytojas privalo kuo greičiau pateikti visą informaciją tarptautinės apsaugos prašymui pagrįsti. Valstybės narės pareiga – bendradarbiaujant su prašytoju įvertinti atitinkamą su prašymu susijusią informaciją.

2. 1 dalyje nurodyta informacija – prašytojo pareiškimai ir visi jo turimi dokumentai, susiję su jo amžiumi, biografijos faktais, įskaitant atitinkamų giminaičių amžių ir biografijos faktus, tapatybe, pilietybe (-ėmis), šalimi (-is) ir vieta (-omis), kurioje (-se) anksčiau gyveno, ankstesniais prieglobsčio prašymais, kelionės maršrutais, kelionės dokumentais ir tarptautinės apsaugos prašymo teikimo priežastimis.“

2. Direktyva 2013/32

12. Direktyvos 2013/32 tikslas – nustatyti procedūrines taisykles ir garantijas, taikytinas nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymą.

13. Šios direktyvos 2 straipsnio p punkte sąvoka „likti valstybėje narėje“ apibrėžiama kaip „likti valstybės narės, kurioje buvo paprašyta tarptautinės apsaugos arba kurioje prašymas yra nagrinėjamas, teritorijoje. <…>“

14. Minėtos direktyvos II skyriaus „Pagrindiniai principai ir garantijos“ 9 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „[t]ik taikant šią tvarką prašytojams leidžiama likti valstybėje narėje, kol sprendžiančioji institucija priima sprendimą pagal pirmosios instancijos procedūras, nustatytas III skyriuje“.

6 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9).

7 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60).

15. Direktyvos 2013/32 13 straipsnyje, kuriame įvardytos „prašytojų pareigos“, nurodyta:

„1. Valstybės narės prašytojams nustato pareigą bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis nustatant jų tapatybę ir kitą Direktyvos [2011/95] 4 straipsnio 2 dalyje nurodytą informaciją. Valstybės narės gali nustatyti kitas pareigas prašytojams bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis tiek, kiek tokios pareigos yra būtinos prašymui nagrinėti.

2. Visų pirma valstybės narės gali numatyti, kad:

a) prašytojai turėtų pranešti apie save kompetentingoms institucijoms arba į jas atvykti asmeniškai nedelsdami arba nurodytu laiku;

b) prašytojai turėtų pateikti turimus dokumentus, svarbius prašymo nagrinėjimui, pavyzdžiui, pasus;

c) prašytojai turėtų pranešti kompetentingoms institucijoms apie savo dabartinę gyvenamąją vietą arba adresą ir neatidėliodami informuoti jas apie tokios gyvenamosios vietos arba adreso pasikeitimą <…>;

d) kompetentingos institucijos gali atlikti prašytojo asmens apžiūrą ir daiktų, kuriuos jis turi su savimi, patikrinimą <…>;

e) kompetentingos institucijos gali prašytoją nufotografuoti; ir

f) kompetentingos institucijos gali įrašyti prašytojo žodinius pareiškimus, jeigu prieš tai jis buvo apie tai informuotas.“

16. Direktyvos 2013/32 III skyriuje esančio 31 straipsnio 3 dalis suformuluota taip:

„Valstybės narės užtikrina, kad nagrinėjimo procedūra būtų baigta per šešis mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos.

Kai prašymui taikoma Reglamente [Nr. 604/2013] nustatyta procedūra, šešių mėnesių terminas pradedamas skaičiuoti nuo tada, kai pagal tą reglamentą nustatoma už prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė, prašytojas yra tos valstybės teritorijoje ir yra kompetentingos institucijos žinioje.

Valstybės narės gali pratęsti šioje dalyje nustatytą šešių mėnesių terminą ne ilgesniam nei dar devynių mėnesių laikotarpiui, kai:

<…>

c) uždelsiama akivaizdžiai dėl to, kad prašytojas nevykdo savo pareigų pagal 13 straipsnį.

<…>.“

17. Šios direktyvos 32 straipsnio „Nepagrįsti prašymai“ 1 dalyje nustatyta:

„[v]alstybės narės prašymą gali laikyti nepagrįstu tik tada, jeigu sprendžiančioji institucija nustato, kad prašytojas neatitinka tarptautinės apsaugos reikalavimų pagal Direktyvą [2011/95].“

18. Direktyvos 2013/32 33 straipsnio „Nepriimtini prašymai“ 1 dalyje nustatyta, kad, „[b]e bylų, kuriose prašymas nenagrinėjamas pagal Reglamentą (ES) Nr. 604/2013, valstybės narės neprivalo nagrinėti, ar prašytojas priskirtinas prie tarptautinės apsaugos gavėjų pagal Direktyvą [2011/95], kai vadovaujantis šiuo straipsniu prašymas laikomas nepriimtinu.

19. Šios direktyvos 33 straipsnio 2 dalyje pateiktas išsamus atvejų, kai valstybės narės gali laikyti prašymą nepriimtinu, sąrašas.

3. Direktyva 2013/33

20. Pagal Direktyvos 2013/33 1 straipsnį, ja siekiama nustatyti tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo normas valstybėse narėse.

21. Šios direktyvos 8, 11, 12, 13, 23 ir 35 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(8) siekiant užtikrinti, kad visoje Sąjungoje su prašytojais būtų elgiamasi vienodai, ši direktyva turėtų būti taikoma visų rūšių tarptautinės apsaugos prašymų procedūroms bei visais jų etapais, visose teritorijose ir vietose, kuriose priimami prašytojai, ir tol, kol prašytojams leidžiama likti valstybių narių teritorijoje kaip prašytojams;

<…>

(11) turėtų būti nustatytos prašytojų priėmimo normos, kurių pakaktų, kad būtų garantuotas jų orumo nežeminantis gyvenimo lygis bei visose valstybėse narėse panašios gyvenimo sąlygos;

(12) prašytojų priėmimo sąlygų suderinimas turėtų padėti apriboti antrinę prašytojų migraciją, kuriai daro įtaką jų priėmimo sąlygų įvairovė;

(13) siekiant užtikrinti, kad su visais tarptautinės apsaugos prašytojais būtų elgiamasi vienodai ir garantuoti suderinamumą su šiuo metu galiojančia ES prieglobsčio *acquis*, <…> tikslinga išplėsti šios direktyvos taikymo sritį į ją įtraukiant papildomos apsaugos prašytojus;

<…>

(23) siekiant skatinti ekonominį prašytojų savarankiškumą ir mažinti ryškius skirtumus valstybėse narėse, svarbu nustatyti aiškias prašytojų patekimo į darbo rinką taisykles;

<…>

(35) šioje direktyvoje gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažįstamų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje [8]. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui bei skatinti Chartijos 1, 4, 6, 7, 18, 21, 24 ir 47 straipsnių taikymą, ir ji turi būti atitinkamai įgyvendinta.“

22. Direktyvos 2013/33 2 straipsnyje „Terminų apibrėžtys“ nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

b) prašytojas – tarptautinės apsaugos pasiprašęs trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, dėl kurio dar nepriimtas galutinis sprendimas;

<…>

8 Toliau – Chartija.

f) priėmimo sąlygos – visas rinkinys priemonių, kurias valstybės narės pagal šią direktyvą suteikia prašytojams;

g) materialinės priėmimo sąlygos – priėmimo sąlygos, į kurias įeina būsto, maisto ir aprangos suteikimas natūra arba finansinių išmokų pavidalu arba talonais, arba naudojant visus tris būdus, ir dienpinigiai;

<…>“

23. Pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį ji „taikoma visiems trečiųjų šalių piliečiams ir asmenims be pilietybės, pasiprašiusiems tarptautinės apsaugos valstybės narės teritorijoje, įskaitant pasienį, teritorinius vandenis arba tranzito zonas, tol, kol jiems leidžiama likti teritorijoje kaip prašytojams. <…>“

24. Minėtos direktyvos II skyriaus „Bendrosios priėmimo sąlygų nuostatos“ 15 straipsnis, kurį prašoma išaiškinti šioje byloje, suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad prašytojai turėtų galimybę patekti į darbo rinką ne vėliau kaip per 9 mėnesius nuo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo datos, jei pirmojoje instancijoje kompetentinga institucija nepriėmė sprendimo ir prašytojas nekaltas dėl delsimo.

2. Valstybės narės nustato sąlygas, kuriomis prašytojui suteikiama galimybė patekti į darbo rinką, pagal nacionalinę teisę ir užtikrinant, kad prašytojai turėtų veiksmingas galimybes patekti į darbo rinką.

Valstybės narės darbo rinkos politikos sumetimais gali teikti pirmenybę Sąjungos piliečiams arba valstybių, kurios yra Susitarimo dėl Europos ekonominės erdvės šalys, piliečiams, ir šalyje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams.

3. Galimybė patekti į darbo rinką neatimama sprendimo apskundimo procedūros metu, jei pagal nustatytą procedūrą neigiamo sprendimo apskundimas turi sustabdomąjį poveikį, iki to laiko, kol nebus pranešta apie neigiamą sprendimą.“

4. Reglamentas Nr. 604/2013

25. Pagal Reglamento Nr. 604/2013 1 straipsnį šiuo reglamentu siekiama nustatyti atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijus ir mechanizmus.

26. Šio reglamento 11, 12 ir 19 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(11) Direktyva [2013/33] turėtų būti taikoma atsakingos valstybės narės nustatymo pagal šį reglamentą procedūrai, laikantis tos direktyvos taikymo apribojimų;

(12) Direktyva [2013/32] turėtų būti taikoma kartu su nuostatomis dėl šiuo reglamentu reglamentuojamų procedūrinių garantijų ir nedarant poveikio toms nuostatoms, laikantis tos direktyvos taikymo apribojimų;

<…>

(19) siekiant užtikrinti veiksmingą atitinkamų asmenų teisių apsaugą, reikėtų įtvirtinti teisines garantijas ir teisę į veiksmingą teisės gynimo priemonę, kai priimami sprendimai dėl perdavimo atsakingai valstybei narei, laikantis visų pirma [Chartijos] 47 straipsnio. Siekiant užtikrinti, kad

būtų laikomasi tarptautinės teisės normų, veiksminga teisės gynimo nuo tokių sprendimų priemonė turėtų apimti tiek šio reglamento taikymo, tiek teisinių ir faktinių aplinkybių, susiklosčiusių valstybėje narėje, kuriai perduodamas prašytojas, vertinimą.“

27. Reglamento Nr. 604/2013 II skyriaus „Bendrieji principai ir garantijos“ 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „[v]alstybės narės nagrinėja kiekvieną trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės, bet kurios iš jų teritorijoje, įskaitant pasienį arba tranzito zonas, prašančio tarptautinės apsaugos, prašymą. Prašymą nagrinėja viena valstybė narė, būtent ta, kuri yra atsakinga pagal III skyriuje nustatytus kriterijus“.

28. Šio reglamento VI skyriaus „Perėmimo savo žinion ir atsiėmimo procedūros“ 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra prasideda, kai tik valstybei narei pirmą kartą pateikiamas tarptautinės apsaugos prašymas“.

29. Šio skyriaus IV skirsnio „Procedūrinės garantijos“ 26 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad „[j]ei prašoma valstybė narė sutinka prašytoją <…> perimti savo žinion arba atsiimti, prašančioji valstybė narė praneša atitinkamam asmeniui apie sprendimą perduoti jį atsakingai valstybei narei ir atitinkamais atvejais jo tarptautinės apsaugos prašymo nenagrinėjimą“.

30. Reglamento Nr. 604/2013 27 straipsnyje „Teisės gynimo priemonės“ nustatyta:

„1. Prašytojas <…> turi teisę į veiksmingą teisės gynimo priemonę ir gali pateikti teismui skundą dėl sprendimo dėl perdavimo faktinių ir teisinių pagrindų arba prašyti jį peržiūrėti.

<…>

3. Sprendimų dėl perdavimo apskundimo arba peržiūrėjimo tikslais valstybės narės savo nacionalinėje teisėje nustato, kad:

a) skundas arba sprendimo peržiūrėjimas suteikia atitinkamam asmeniui teisę likti atitinkamoje valstybėje narėje, kol bus gauti skundo ar peržiūrėjimo rezultatai <…>.“

B. Airijos teisė

31. Pritaikius Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės [9] 4 straipsnį, *European Communities (Receptions conditions) Regulations 2018* (Europos Bendrijų (Priėmimo sąlygų) 2018 m. taisyklės, toliau – 2018 m. taisyklės), įsigaliojusiomis 2018 m. birželio 30 d., Direktyvos 2013/33 nuostatos buvo perkeltos į Airijos teisę.

32. 2018 m. taisyklių 2 taisyklės 2 ir 3 dalyse numatyta:

„2. „Pagal šias taisykles, kai prašytojo atžvilgiu yra priimamas sprendimas dėl perdavimo, kaip tai suprantama pagal [Europos Sąjungos (Dublino sistemos) 2018 m. reglamentus [10]], nuo šių taisyklių 5 taisyklės 2 dalyje numatyto pranešimo apie sprendimo dėl perdavimo priėmimą išsiuntimo jis ar ji:

a) nustoja būti prašytojas ir

b) yra laikomas gavėju, o ne prašytoju.

9 OL C 202, 2016, p. 295.

10 2018 m. Europos Sąjungos taisyklės (Dublino sistema).

3. Pagal šias taisykles asmuo, kuris pagal [2018 m. Europos Sąjungos taisyklių (Dublino sistema)] 16 straipsnio 2 dalį pateikė *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas, Airija) skundą, dėl kurio šis teismas dar nepriėmė sprendimo, laikomas gavėju, bet ne prašytoju.“

33. 2018 m. taisyklių 11 taisyklės 3 ir 4 dalyse, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliama Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalis, nustatyta:

„3. Prašytojas gali pateikti prašymą išduoti leidimą dirbti:

<…>

b) ne anksčiau kaip praėjus aštuoniems mėnesiams nuo jo [tarptautinės pagalbos] prašymo pateikimo dienos.

4. *Minister for Justice and Equality* (Teisingumo ir lygybės ministras, Airija) gali <…> išduoti prašytojui leidimą [patekti į darbo rinką], jeigu:

a) nepažeidžiant 6 dalies nuostatų, nuo prašymo pateikimo datos praėjo 9 mėnesiai ir per tą laiką dėl prašytojo apsaugos prašymo pirmojoje instancijoje nebuvo priimtas sprendimas; ir

b) prašytojas visiškai ar iš dalies nekaltas dėl a punkte numatytos situacijos.“

III. Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

34. Prejudiciniai klausimai, kuriuos *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) pateikė byloje *The International Protection Appeals Tribunal ir kt.* (C-322/19), o *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas) – byloje *Minister for Justice and Equality* (C-385/19), yra susiję su trečiųjų šalių piliečių ir teisingumo ir lygybės ministro ginču dėl sprendimų, kuriais jiems buvo atsisakyta suteikti galimybę patekti į darbo rinką kaip tarptautinės apsaugos prašytojams, kuriuos paprašyta perduoti kitai valstybei narei pagal Reglamentą Nr. 604/2013.

35. 2019 m. birželio 14 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu šios dvi bylos buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas galutinis sprendimas.

A. Byla C-322/19

36. 2010 m. vasario mėn. K.S. išvyko iš Pakistano į Jungtinę Karalystę – valstybę narę, kurioje nepateikė tarptautinės apsaugos prašymo. 2015 m. gegužės mėn. jis atvyko į Airiją, kur pateikė tokį prašymą. 2016 m. kovo 9 d. priėmus sprendimą perduoti suinteresuotąjį asmenį Jungtinei Karalystei, K.S. šį sprendimą apskundė *Refugee Appeals Tribunal* (Skundus dėl pabėgėlių statuso nagrinėjantis teismas, Airija), šis 2016 m. rugpjūčio 17 d. skundą atmetė. Tada K.S. dėl to sprendimo teisminės peržiūros kreipėsi į *High Court* (Aukštasis teismas), todėl jo perdavimas buvo sustabdytas.

37. M.H.K. išvyko iš Bangladešo ir 2009 m. spalio 24 d. atvyko į Jungtinę Karalystę. Pasibaigus leidimo gyventi šioje valstybėje narėje terminui ir prieš priimant sprendimą dėl prašymo pratęsti šį leidimą 2014 m. rugsėjo 4 d. jis atvyko į Airiją ir ten 2015 m. vasario 16 d. pateikė tarptautinės apsaugos prašymą. 2015 m. lapkričio 25 d. priėmus sprendimą perduoti suinteresuotąjį asmenį Jungtinei Karalystei, M.H.K. šį sprendimą apskundė *Refugee Appeals Tribunal* (Skundus dėl pabėgėlių statuso nagrinėjantis teismas), šis 2016 m. kovo 30 d. skundą atmetė. Tada suinteresuotasis asmuo, vadovaudamasis Reglamento Nr. 604/2013 17 straipsniu, dėl to sprendimo teisminės peržiūros kreipėsi į *High Court* (Aukštasis teismas). Ši byla dar nagrinėjama, todėl perdavimas buvo sustabdytas.

38. K.S. ir M.H.K. pagal 2018 m. taisyklių 11 taisyklės 3 dalį *Labour Market Access Unit of the Department of Justice and Equality* (Teisingumo ir lygybės ministerijos galimybės patekti į darbo rinką padalinys, Airija) pateikė prašymą išduoti leidimą patekti į darbo rinką. Atmetus suinteresuotųjų asmenų prašymus, abu suinteresuotieji asmenys pateikė skundus, šie taip pat buvo atmesti. Dėl šio sprendimo jie pateikė apeliacinį skundą *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas). 2018 m. rugsėjo 11 d. sprendimu šis teismas patvirtino sprendimą atmesti K.S. prašymą dėl to, kad pagal nacionalinės teisės aktus prašytojai, kuriems taikoma Reglamente Nr. 604/2013 numatyta perdavimo procedūra, neturi teisės patekti į darbo rinką. 2018 m. spalio 17 d. Sprendimu *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas) taip pat atmetė M.H.K. skundą ir, be kita ko, nusprendė, kad patekimas į darbo rinką nėra viena iš „materialinių priėmimo sąlygų“. Tada K.S. ir M. H.K. kreipėsi į *High Court* (Aukštasis teismas) su prašymu atlikti šių sprendimų teisminę peržiūrą.

39. Šis teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Kai aiškinant vieną Europos Sąjungos teisės aktą, taikomą konkrečioje valstybėje narėje, kartu priimamas teisės aktas, netaikomas tai valstybei narei, ar į jį galima atsižvelgti aiškinant pirmąjį teisės aktą?

2. Ar Direktyvos [2013/33] 15 straipsnis taikomas asmeniui, dėl kurio priimtas sprendimas dėl perdavimo pagal Reglamentą [Nr. 604/2013]?

3. Ar valstybė narė, įgyvendindama Direktyvos [2013/33] 15 straipsnį, turi teisę priimti bendro pobūdžio aktą, pagal kurį dėl bet kokio delsimo priimant sprendimą dėl perdavimo arba po jo priėmimo iš esmės yra kalti prašytojai, kurie gali būti perduodami pagal Reglamentą [Nr. 604/2013]?

4. Kai prašytojas išvyksta iš valstybės narės, joje nesikreipęs dėl tarptautinės apsaugos, ir atvyksta į kitą valstybę narę, kurioje pateikia tarptautinės apsaugos prašymą, o jam pradedamas taikyti pagal Reglamentą [Nr. 604/2013] priimtas sprendimas, kuriuo prašytojas grąžinamas į pirmąją valstybę narę, ar taikant Direktyvos [2013/33] 15 straipsnį prašytojas gali būti laikomas kaltu dėl atitinkamo delsimo nagrinėjant apsaugos prašymą?

5. Kai prašytojas pagal Reglamentą [Nr. 604/2013] turi būti perduodamas į kitą valstybę narę, tačiau toks perdavimas atidedamas dėl prašytojo pradėto teisminės peržiūros proceso, dėl kurio perdavimas laikinai sustabdomas pagal teismo nutartį, ar taikant Direktyvos [2013/33] 15 straipsnį prašytojas apskritai arba ypač tais atvejais, kai šio proceso metu gali būti nustatyta, kad teisminė peržiūra yra akivaizdžiai ar kitaip nepagrįsta, arba kad tai yra piktnaudžiavimas procesu, gali būti laikomas kaltu dėl atitinkamo delsimo nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymą?“

B. Byla C-385/19

40. Irako pilietė R.A.T. 2018 m. kovo 7 d. pateikė tarptautinės apsaugos prašymą Airijoje. 2018 m. spalio 2 d. ji buvo informuota, kad priimtas sprendimas dėl jos perdavimo į Jungtinę Karalystę pagal Reglamentą [Nr. 604/2013]. 2018 m. spalio 18 d. ji apskundė šį sprendimą *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas). Šis skundas vis dar nagrinėjamas.

41. Irako pilietis D.S. teigia 2015 m. rugpjūčio 1 d. išvykęs iš Irako į Austriją per Turkiją, vėliau – Graikiją. Jis išvyko iš Austrijos prieš priimant sprendimą dėl šioje šalyje pateikto jo tarptautinės apsaugos prašymo. 2016 m. vasario 8 d. D.S. pateikė Airijai naują tarptautinės apsaugos prašymą. Airijos institucijos nusprendė jį perduoti Austrijai pagal Reglamento [Nr. 604/2013] 18 straipsnio 1 dalies b punktą. D.S. apskundė šį sprendimą *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas), šis jo skundą atmetė. D.S. pradėjo teisminės peržiūros procesą *High Court* (Aukštasis teismas), kuris vis dar vyksta.

42. R.A.T. ir D.S. paprašė leisti patekti į darbo rinką pagal 2018 m. taisyklių 11 taisyklės 3 dalį. Jų prašymai buvo atmesti remiantis tuo, kad dėl jų buvo priimtas sprendimas perduoti juos į kitą valstybę narę pagal Reglamentą Nr. 604/2013, todėl jie nebeturėjo prašytojo statuso ir nuo tol turėjo būti laikomi gavėjais, kaip tai suprantama pagal šį dekretą. Taigi jiems negalėjo būti suteikti leidimai patekti į Airijos darbo rinką. Tada R.A.T. ir D.S. apskundė šiuos sprendimus *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas).

43. Šis teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos [2013/33] 15 straipsnyje yra numatytos skirtingos „prašytojo“ kategorijos?

2. Kokio pobūdžio elgesys būtų laikomas delsimu dėl prašytojo kaltės, kaip tai suprantama pagal Direktyvos [2013/33] 15 straipsnio 1 dalį?“

IV. Analizė

44. Manau, kad prieš pradedant nagrinėti prejudicinius klausimus naudinga pateikti pirmines pastabas.

A. Pirminės pastabos

45. Pirmoji pastaba susijusi su šios išvados apimtimi. Teisingumo Teismo prašymu šioje išvadoje daugiausia dėmesio skirsiu dviem problemoms, išdėstytoms antrajame–penktajame klausimuose, pateiktuose byloje C-322/19, ir abiejuose byloje C-385/19 pateiktuose klausimuose.

46. Pirmoji klausimų grupė susijusi su asmenų, turinčių Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalyje numatytą teisę patekti į darbo rinką, nustatymu. Antruoju klausimu byloje C-322/19 *High Court* (Aukštasis teismas) teiraujasi Teisingumo Teismo, ar prašytojas, dėl kurio buvo priimtas sprendimas dėl perdavimo, turi teisę patekti į darbo rinką, o *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas) pirmuoju klausimu byloje C-385/19 siekia išsiaiškinti, ar, remiantis šia nuostata, galima išskirti kelias prašytojų kategorijas.

47. Antroji problemų grupė susijusi su aplinkybėmis, kuriomis valstybė narė gali pripažinti prašytoją kaltu dėl delsimo nagrinėti jo tarptautinės apsaugos prašymą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį, nors tą delsimą nulemia atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra, ir taip uždrausti jam patekti į darbo rinką. *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas) antruoju klausimu byloje C-385/19 prašo Teisingumo Teismo tiksliau nustatyti veiksmus, kurie galėjo nulemti tokį delsimą, o *High Court* (Aukštasis Teismas) ketvirtuoju ir penktuoju klausimais byloje C-322/19 siekia išsiaiškinti du konkrečius veiksmus, kurie galėjo nulemti prašytojo delsimą, būtent, pirma, kai prašytojas nepateikia prašymo pirmojoje valstybėje narėje, į kurią atvyksta teisėtai, arba, jeigu teisėtai yra šalyje, toje

valstybėje narėje, kurioje gyvena – ir tokiu atveju prašoma valstybė narė, nagrinėdama jo prašymą, turi įgyvendinti suinteresuotojo asmens perėmimo savo žinion arba atsiėmimo o prireikus – perdavimo į tą valstybę narę procedūrą – ir, antra, kai prašytojas apskundžia teismui sprendimą dėl jo perdavimo, priimto pagal Reglamentą Nr. 604/2013.

48. Nagrinėjant šiuos klausimus reikia atsižvelgti į kitas Sąjungos teisės normas nei tos, kurios aiškiai nurodytos sprendimuose dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, visų pirma į materialines ir procesines teisės normas, kurias Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė Direktyvoje 2011/95 ir Direktyvoje 2013/32.

B. Asmenų, turinčių teisę patekti į darbo rinką, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį, nustatymas

49. *High Court* (Aukštasis teismas) antruoju klausimu byloje C-322/19 ir *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas) pirmuoju klausimu byloje C-385/19 iš esmės siekia išsiaiškinti, ar valstybė narė, kurios teritorijoje buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, privalo leisti prašytojui, kurio atžvilgiu jos institucijos priėmė sprendimą dėl perdavimo valstybei narei, kurią laikė atsakinga pagal Reglamentą Nr. 604/2013, patekti į darbo rinką.

50. Akivaizdu, kad atsakymas į šį klausimą yra teigiamas. Jis grindžiamas pažodiniu, sisteminiu ir teleologiniu Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalies aiškinimu bei Teisingumo Teismo sprendime *Cimade ir GISTI* nustatytais principais. Primenu, kad byloje, kurioje priimtas šis sprendimas, Teisingumo Teismo buvo paklausta, ar valstybė narė, kuriai tarptautinės apsaugos prašymas buvo pateiktas prie jos sienų arba jos teritorijoje, privalo suteikti prašytojui minimalias priėmimo sąlygas, nustatytas Direktyvoje 2003/9/EB[11], jeigu ji, vadovaudamasi Reglamentu Nr. 343/2003, nuspręstų pareikalauti, kad kita valstybė narė, kaip atsakinga valstybė narė, perimtų suinteresuotąjį asmenį savo žinion arba jį atsiimtų. Byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Cimade ir GISTI*, nagrinėtos nuostatos iš esmės buvo identiškos nuostatoms, kurias prašoma išaiškinti šioje byloje. Vis dėlto šios bylos skiriasi dviem aspektais. Pirma, galimybės patekti į darbo rinką suteikimas yra priėmimo sąlyga, kuri nėra minimali ar materialinė sąlyga, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2003/9 ir Direktyvą 2013/33. Iš tikrųjų teise patekti į darbo rinką nėra siekiama patenkinti esminio ar gyvybinio prašytojo poreikio. Antra, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra pagrindinėse bylose vykdyta vėlesniu etapu nei byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Cimade ir GISTI*, nes pagrindinėse bylose sprendimas dėl suinteresuotųjų asmenų perdavimo jau buvo priimtas.

1. Pažodinis Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalies aiškinimas

51. Pirma, iš Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalies matyti, kad „prašytojas“ turi turėti galimybę patekti į priimančiosios valstybės narės darbo rinką.

52. Sąvoka „prašytojas“ šios direktyvos 2 straipsnio b punkte apibrėžta taip: „tarptautinės apsaugos pasiprašęs trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, dėl kurio dar nepriimtas galutinis sprendimas“.

53. Pirmiausia reikia pažymėti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas šiuo atveju remiasi sąvokos „prašytojas“ apibrėžtimi, pateikta visuose BEPS sudarančiuose teisės aktuose[12]. Iš tikrųjų pagal šiuo metu galiojančią Sąjungos teisę nė vienoje šią sistemą sudarančioje priemonėje nėra atskirai apibrėžtas prašytojo teisinis statusas, susijęs su Reglamente Nr. 604/2013 nustatyta jo perėmimo žinion,

11 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva, nustatanti minimalias normas dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo (OL L 31, 2003, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas, 19 sk., 6 t., p. 101), kuri buvo pakeista Direktyva 2013/33.

12 Šiuo klausimu žr. Direktyvos 2011/95 2 straipsnio i punktą, Direktyvos 2013/32 2 straipsnio c punktą ir Reglamento Nr. 604/2013 2 straipsnio c punktą.

atsiėmimo ir prireikus perdavimo procedūra. Sprendime *Cimade ir GISTI* Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į Direktyvos 2003/9 2 ir 3 straipsnius, jau nustatė, kad egzistuoja tik viena tarptautinės apsaugos prašytojų kategorija, apimanti visus prieglobsčio prašymus pateikusius trečiųjų šalių piliečius ir asmenis be pilietybės [13].

54. Dėl Direktyvos 2013/33 2 straipsnio b punkte pateiktos sąvokos „prašytojas“ apibrėžties pirmiausia pažymiu, kad, versijoje prancūzų kalba vartodamas nežymimąjį įvardį „tout“ (bet kuris) (*ressortissant de pays tiers ou tout apatride*), o versijoje anglų kalba nežymimąjį artikelį „a“ (*a thrid-country national or a stateless person*), Sąjungos teisės aktų leidėjas įrodo, kad prašytojo statusas negali būti *a priori* nesuteikiamas jokiam trečiosios šalies piliečiui. Nors paskui šiame punkte reikalaujama, kad asmuo būtų pateikęs tarptautinės apsaugos prašymą, reikia konstatuoti, kad jame nenurodyta, jog, siekiant įvykdyti šį reikalavimą, prašymas turi būti pateiktas atsakingai valstybei narei, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 604/2013 [14]. Galiausiai pažymėsiu, kad pagal šią apibrėžtį suinteresuotasis asmuo išsaugo savo statusą, kol [dėl jo tarptautinės apsaugos prašymo] „nepriimtas galutinis sprendimas“. Teisingumo Teismo nuomone, suinteresuotasis asmuo prašytojo statusą praranda tik nuo galutinio sprendimo priėmimo momento [15]. Tai reiškia, kad administracinė arba prireikus teisminė institucija turi būti priėmusios galutinį sprendimą dėl tarptautinės apsaugos gavėjo statuso pripažinimo.

55. Vis dėlto sprendimas dėl perdavimo, grindžiamas Reglamento Nr. 604/2013 26 straipsniu, nėra „galutinis sprendimas“ dėl tarptautinės apsaugos prašymo, kuriuo vieninteliu remiantis galima prarasti prašytojo statusą.

56. Kaip Teisingumo Teismas pažymėjo 2018 m. gegužės 31 d. Sprendime *Hassan* [16], sprendimas dėl perdavimo yra grindžiamas specialiu Reglamente Nr. 604/2013 nustatytu mechanizmu, pagal kurį nustatoma atsakinga valstybė narė, ir šio reglamento 26–27 straipsniuose nustatyta griežta procedūra.

57. Sprendimas dėl perdavimo nėra nei sprendimas dėl prašymo priimtinumo, nei sprendimas dėl jo pagrįstumo. Iš tikrųjų iš Direktyvos 2013/32 33 straipsnio matyti, kad tuo atveju, kai prašymas nenagrinėjamas pagal Reglamentą Nr. 604/2013 – kaip tuo atveju, kai sprendimas dėl perdavimo priimamas pagal šio reglamento 26 straipsnio 1 dalį – valstybė narė negali šio prašymo laikyti nepriimtinu [17]. Ji taip pat neprivalo tikrinti, ar prašytojas atitinka tarptautinės apsaugos suteikimo sąlygas [18]. Iš tikrųjų sprendimo dėl perdavimo priėmimas reiškia, kad atsakomybė už prašytojo atitikties nagrinėjimą turi būti perduota nustatytos atsakingos valstybės narės institucijoms [19].

58. Atsižvelgiant į šiuos aspektus, kadangi sprendimas dėl perdavimo nėra galutinis sprendimas dėl tarptautinės apsaugos prašymo, jį priėmus suinteresuotasis asmuo negali netekti prašytojo statuso, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2013/33 2 straipsnio b punktą, taigi ir su šiuo statusu susijusių teisių.

59. Antra, iš šios direktyvos 15 straipsnio 1 dalies matyti, kad prašytojas turi turėti galimybę patekti į darbo rinką ne vėliau kaip per devynis mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos iki kompetentingos institucijos „sprendimo pirmojoje instancijoje“ priėmimo. Be to, pagal minėtos direktyvos 15 straipsnio 3 dalį, jei pateikiamas skundas dėl neigiamo sprendimo, laikotarpis, per kurį prašytojas gali pasinaudoti šia galimybe, trunka tol, kol jam pranešama apie skundo atmetimą.

13 Žr. Sprendimo *Cimade ir GISTI* 40 punktą.

14 Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Cimade ir GISTI* 40 punktą.

15 Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Cimade ir GISTI* 53 punktą ir 2018 m. birželio 19 d. Sprendimą *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 63 punktas).

16 C-647/16, EU:C:2018:368, 41 ir paskesni punktai.

17 Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalyje Sąjungos teisės aktų leidėjas išsamiai išvardijo atvejus, kai valstybės narės gali prašymą laikyti nepriimtinu. Vis dėlto konstatuoju, kad padėtis, kai tarptautinės apsaugos prašymas nenagrinėjamas remiantis Reglamentu Nr. 604/2013, šiame sąraše nenurodyta.

18 Šiuo klausimu žr. Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 1 dalį.

19 Pagal Reglamento Nr. 604/2013 18 straipsnio 2 dalį ši valstybė narė privalo išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą arba užbaigti jo nagrinėjimą, taip užtikrindama nagrinėjimo procedūros tęstinumą.

60. Direktyvoje 2013/33 Sąjungos teisės aktų leidėjas nepateikė sąvokos „pirmosios instancijos sprendimas“ apibrėžties. Šiuo atveju reikia remtis Direktyvos 2013/32 III skyriaus nuostatomis. Iš šios direktyvos 32 ir 33 straipsnių nuostatų matyti, kad pirmosios instancijos sprendimas – tai atsakingos institucijos sprendimas dėl tarptautinės apsaugos prašymo priimtinumo arba dėl jo esmės. Primenu, kad kompetentinga nacionalinė institucija, priimdama sprendimą dėl perdavimo, nepriima sprendimo nei dėl vieno, nei dėl kito. Taip pat pažymiu, kad, kai ši institucija prie sprendimo dėl perdavimo prideda sprendimą nenagrinėti tarptautinės apsaugos prašymo, pastarojo sprendimo taip pat negalima priskirti prie atvejų, kuriais valstybės narės gali laikyti prašymą nepriimtinu pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnį. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, nei sprendimas dėl perdavimo, priimtas pagal Reglamento Nr. 604/2013 26 straipsnio 1 dalį, nei, jei priimamas, kompetentingos nacionalinės institucijos sprendimas nenagrinėti tarptautinės apsaugos prašymo nėra „pirmosios instancijos sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį, kuriuo vieninteliu galima panaikinti šioje nuostatoje numatytą galimybę patekti į darbo rinką.

61. Tokiomis aplinkybėmis, priėmus sprendimą dėl perdavimo, iš suinteresuotojo asmens negali būti atimtas prašytojo statusas ir teisė patekti į darbo rinką, numatyta šios direktyvos 15 straipsnio 1 dalyje.

62. Tai reiškia, kad bet kuris asmuo, kuris pateikia tarptautinės apsaugos prašymą valstybės narės institucijoms, net jei ta valstybė narė nėra atsakinga už prašymo nagrinėjimą ir nepriėmė sprendimo dėl jo priimtinumo ar pagrįstumo, laikomas teisės patekti į darbo rinką turėtoju, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 15 straipsnio 1 dalį.

2. 15 straipsnio 1 dalies vieta Direktyvos 2013/33 bendroje struktūroje

63. Pirma, pažymiu, kad Direktyvos 2013/33 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog ji taikoma „visiems trečiųjų šalių piliečiams ir asmenims be pilietybės, pasiprašiusiems tarptautinės apsaugos valstybės narės teritorijoje, <…> *tol, kol jiems leidžiama likti teritorijoje kaip prašytojams*“ [20].

64. Sąlyga, kad prašytojui turi būti leista likti teritorijoje, yra privaloma atsižvelgiant į šios direktyvos tikslą. Iš tikrųjų, kaip nurodyta jos 1 straipsnyje, ja siekiama nustatyti „prašytojų priėmimo normas“. Vis dėlto už priėmimą gali būti atsakinga tik ta valstybė narė, kurios teritorijoje prašytojas yra ir turi teisę likti, nes yra pateikęs tarptautinės apsaugos prašymą.

65. Pažymiu, kad sąvoka „likti valstybėje narėje“ yra apibrėžta Direktyvos 2013/32 2 straipsnio p punkte ir turi būti aiškinama taip: „likti valstybės narės, kurioje buvo paprašyta tarptautinės apsaugos arba kurioje prašymas yra nagrinėjamas, teritorijoje <…>“. Kaip Teisingumo Teismas nurodė Sprendime *Cimade ir GISTI*, tai reiškia, kad prašytojui leidžiama likti ne tik valstybės narės, kurioje bus nagrinėjamas jo prašymas, bet ir valstybės narės, kurioje šis prašymas buvo pateiktas, teritorijoje [21].

66. Taigi sąlyga, kad prašytojui turi būti leista likti teritorijoje, padeda užtikrinti priėmimo sąlygų suteikimą bet kuriame prašymo nagrinėjimo procedūros etape. Tokia nuostata, be kita ko, išdėstyta Direktyvos 2013/33 8 konstatuojamojoje dalyje, pagal kurią, siekiant užtikrinti vienodą požiūrį į prašytojus visoje Sąjungoje, ši direktyva „turėtų būti taikoma visų rūšių tarptautinės apsaugos prašymų procedūroms bei visais jų etapais, visose teritorijose ir vietose, kuriose priimami prašytojai, ir tol, kol prašytojams leidžiama likti valstybių narių teritorijoje kaip prašytojams“.

67. Taigi pagal Reglamentą Nr. 604/2013 vykdoma atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra iš esmės yra „tarptautinės apsaugos prašymų procedūra“. Tai yra administracinė procedūra, kuria siekiama pagal šio reglamento 1 straipsnį įvardyti atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijus ir mechanizmus.

20 Kursyvu išskirta mano.

21 Žr. Sprendimo *Cimade ir GISTI* 48 punktą.

68. Pagal minėto reglamento 20 straipsnio 1 dalį atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra pradedama iškart po to, kai [*kuriai nors*] valstybei narei *pirmą kartą* pateikiamas tarptautinės apsaugos prašymas. Reglamento Nr. 604/2013 11 konstatuojamojoje dalyje Sąjungos teisės aktų leidėjas priduria, kad „Direktyva [2013/33] <…> turėtų būti taikoma atsakingos valstybės narės nustatymo pagal šį reglamentą procedūrai“. Atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra praktiškai vyksta tuo metu, kai prašytojas yra priimančiosios valstybės narės teritorijoje. Taigi tam, kad būtų užtikrintas vienodų sąlygų taikymas, kurio siekė Sąjungos teisės aktų leidėjas, būtina, kad prašytojui, dėl kurio priimtas sprendimas dėl perdavimo, būtų taikomos Direktyvoje 2013/33 nustatytos priėmimo sąlygos. Beje, pagal Reglamento Nr. 604/2013 27 straipsnio 3 dalies a punktą prašytojui, dėl kurio priimtas toks sprendimas, jeigu jis tą sprendimą apskundė, specialiai suteikiama „teisė likti atitinkamoje valstybėje narėje“, kol bus gauti skundo nagrinėjimo rezultatai.

69. Taigi toks pareiškėjas iš tikrųjų patenka į Direktyvos 2013/33 taikymo sritį, todėl *a priori* negalima atmesti galimybės jam taikyti šioje direktyvoje numatytų priėmimo sąlygų.

70. Būtent taip Teisingumo Teismas nusprendė Sprendime *Cimade ir GISTI*. Iš tikrųjų jis nurodė, kad „prašančios valstybės narės atliekamas prieglobsčio prašymo nagrinėjimas ir su tuo susijusi jos atsakomybė užtikrinti minimalias priėmimo sąlygas pasibaigia tik faktiškai perdavus prieglobsčio prašytoją“ [22]. Ši jurisprudencija taikytina tokiomis pat sąlygomis kaip nematerialiosios priėmimo sąlygos, kaip antai galimybė patekti į darbo rinką. Iš tikrųjų sąlyga, kad prašytojui turi būti leista likti teritorijoje, taikoma vienodai, atsižvelgiant į poreikių, kuriuos Sąjungos teisės aktų leidėjas ketina patenkinti, pobūdį.

71. Antra, pažymiu, kad pagal Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 2 dalį valstybės narės turi nustatyti patekimo į darbo rinką sąlygas, laikydamosi veiksmingumo principo.

72. Nors Sąjungos teisės aktų leidėjas šios direktyvos 17, 18 ir 20 straipsniuose gana tiksliai nustatė materialinių priėmimo sąlygų suteikimo, apribojimo ir panaikinimo sąlygas, reikia konstatuoti, kad jis nenumato analogiškų nuostatų, taikytinų galimybei patekti į darbo rinką [23]. Taigi jis palieka valstybėms narėms teisę pagal savo nacionalinę teisę nuspręsti, kokiomis sąlygomis jos suteiktų tokią galimybę.

73. Vis dėlto pažymiu, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nurodo dvi išlygas.

74. Pirma, nors valstybės narės turi teisę nustatyti kitas sąlygas nei tos, kurios aiškiai nurodytos šios direktyvos 15 straipsnio 1 dalyje, jos vis dėlto turi užtikrinti *veiksmingą patekimą* į darbo rinką. Kitaip sakant, kadangi Sąjungos teisėje nėra nustatytų taisyklių, dėl kiekvienos valstybės narės nustatytų patekimo į darbo rinką sąlygų praktiškai negali būti neįmanoma ar pernelyg sudėtinga įgyvendinti šią Sąjungos teisės sistemoje suteiktą teisę [24]. Atsižvelgiant į tai, nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią prašytojas netenka prašytojo statuso dėl to, kad jam taikoma perdavimo procedūra, atrodo, prieštarauja Sąjungos teisės aktų leidėjo nustatytam principui, nes prašytojui neleidžiama naudotis su šiuo statusu susietomis teisėmis.

75. Antra, nors valstybės narės dėl su jų užimtumo politika susijusių priežasčių gali suteikti pirmenybę tam tikroms gyventojų kategorijoms, tai gali būti tik Sąjungos piliečiai, Europos ekonominės erdvės piliečiai ir teisėtai gyvenantys trečiųjų šalių piliečiai. Iš Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 2 dalies aiškėja, kad su nacionaline užimtumo politika susijusios priežastys nėra pagrindas taikyti skirtingą požiūrį į prašytojus, atsižvelgiant į tai, ar prašymą nagrinėja priimančioji valstybė narė, ar valstybė narė, kurią kompetentingos nacionalinės pripažino atsakinga už prašymo nagrinėjimą pagal Reglamente Nr. 604/2013 nustatytus kriterijus.

22 Žr. Sprendimo *Cimade ir GISTI* 55 punktą.

23 Dėl aplinkybių, kuriomis valstybė narė gali apriboti arba panaikinti materialines priėmimo sąlygas, žr. 2019 m. lapkričio 12 d. Sprendimą *Haqbin* (C-233/18, EU:C:2019:956).

24 Pagal analogiją žr. 2016 m. spalio 20 d. Sprendimą *Danqua* (C-429/15, EU:C:2016:789, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

76. Taigi Direktyvos 2013/33 kontekstas ir bendra struktūra taip pat patvirtina jos 15 straipsnio 1 dalies aiškinimą, pagal kurį dėl sprendimo dėl perdavimo priėmimo suinteresuotasis asmuo negali prarasti turimo prašytojo statuso ir pagal šią nuostatą jam suteiktos teisės patekti į darbo rinką.

77. Manau, kad šį aiškinimą galima pagrįsti šios direktyvos tikslu ir pareiga gerbti pagrindines teises.

3. Direktyvos 2013/33 teleologinė analizė

78. Pagal Direktyvos 2013/33 35 konstatuojamąją dalį pagrindinės teisės yra normų dėl prašytojo priėmimo pagrindas. Taigi šios direktyvos II skyriuje išdėstytomis nuostatomis siekiama užtikrinti veiksmingą prašytojo apsaugą priimančiojoje valstybėje narėje tenkinant jo poreikius taip, kad būtų gerbiamos jo pagrindinės teisės, ypač orumas, kad jie būtų tenkinami nuolat ir užtikrinant vienodą požiūrį.

79. Direktyvoje 2013/33 nustatytos priėmimo sąlygos visų pirma susijusios su pagrindinių ir neatidėliotinų prašytojo poreikių tenkinimu. Šios sąlygos šios direktyvos 2 straipsnio g punkte apibrėžiamos kaip „materialinės priėmimo sąlygos“ (apgyvendinimas, maistas, apranga ir dienpinigiai). Teisingumo Teismas Sprendime *Cimade ir GISTI* nurodė, kad iš prašytojo jos negali būti atimtos net ir laikinai po prašymo pateikimo ir iki faktinio perdavimo, nes, be kita ko, gali būti pažeistas Direktyvos 2003/9 tikslas ir Chartijos 1 straipsnio reikalavimai, pagal kuriuos žmogaus orumas turi būti gerbiamas ir saugomas [25].

80. Be to, Direktyvoje 2013/33 nustatytomis priėmimo sąlygomis siekiama patenkinti kitus prašytojo poreikius, kai jis yra priimančiosios valstybės narės teritorijoje ir jo viešnagė ten gali tęstis ilgą laiką. Nors šiomis sąlygomis nesiekiama patenkinti jo gyvybiškai svarbių poreikių, vis dėlto jomis siekiama užtikrinti, kad būtų paisoma Chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių, kaip antai šeimos vienovės (Chartijos 7 straipsnis ir Direktyvos 2013/33 12 straipsnis), vaiko apsaugos (Chartijos 24 straipsnis ir Direktyvos 2013/33 23 straipsnis), teisės į mokslą ir profesinį mokymą (Chartijos 14 straipsnis ir Direktyvos 2013/33 14 ir 16 straipsniai), galimybės gauti sveikatos priežiūrą (Chartijos 35 straipsnis ir Direktyvos 2013/33 13 ir 19 straipsniai) arba teisės dirbti (Chartijos 15 straipsnis ir Direktyvos 2013/33 15 straipsnis). Taigi patekimas į darbo rinką, kaip ir nepilnamečiams privalomas mokyklos lankymas, turi padėti patenkinti objektyvų prašytojo poreikį jam gyvenant priimančiosios valstybės narės teritorijoje.

81. Taigi valstybė narė negali atimti iš prašytojo galimybės pasinaudoti šia priėmimo sąlyga, nerizikuodama pažeisti Direktyvos 2013/33 tikslų ir pagrindinių teisių, kurias ji kildina iš Chartijos.

82. Pirma, Direktyvos 2013/33 11 ir 23 konstatuojamosiose dalyse yra aiškiai išreikštas Sąjungos teisės aktų leidėjo noras gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpiu užtikrinti prašytojui orumo nežeminantį gyvenimo lygį ir paskatinti jo savarankiškumą.

83. Teisė į darbą, įtvirtinta daugelyje tarptautinių ir regioninių dokumentų, susijusių su žmogaus teisėmis [26], turi reikšmės ne tik asmens asmenybės raidai ir socialinei bei ekonominei integracijai visuomenėje, bet ir jo orumo išsaugojimui.

25 Žr. Sprendimo *Cimade ir GISTI* 56 punktą.

26 Žr., pvz., 1948 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtos Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 23 straipsnį ar 1966 m. gruodžio 16 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtą ir 1976 m. sausio 3 d. įsigaliojusį Tarptautinį ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktą, kurio 6 straipsnio 1 dalyje teisė į darbą apibrėžta taip: „Valstybės, šio Pakto Šalys, pripažįsta teisę į darbą, apimančią kiekvieno žmogaus teisę gauti galimybę užsidirbti pragyvenimui darbu, kurį jis laisvai pasirenka arba kurį dirbti jis laisvai sutinka, ir imasi reikiamų priemonių šiai teisei apsaugoti“. Taip pat žr. 1961 m. spalio 18 d. Turine pasirašytos Europos socialinės chartijos 1 straipsnį, 1988 m. birželio 21 d. priimtos Tarptautinės darbo organizacijos Konvencijos Nr. 168 dėl užimtumo skatinimo ir apsaugos nuo nedarbo preambulę ir pabėgėlių klausimu – 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytos Konvencijos dėl pabėgėlių statuso 17–19 straipsnius. (Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 189 t., p. 150, Nr. 2545 (1954)).

84. Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras (UNHCR) 2007 m. rašte dėl pabėgėlių integracijos Europos Sąjungoje pabrėžė, kad vykdydamas profesinę veiklą prašytojas įgyja savarankiškumą, pripažinimą ir visuomeninį statusą [27]. Bendrojoje pastaboje Nr. 18 dėl teisės į darbą [28] Jungtinių Tautų Ekonominė ir Socialinė Taryba savo ruožtu pabrėžia, kad, nors ši teisė negali būti suprantama kaip absoliuti ir besąlygiška teisė gauti darbo vietą [29], ji yra būtina kitoms žmogaus teisėms įgyvendinti, kad ji yra žmogaus orumo neatskiriama sudedamoji dalis, kad padeda individui ir jo šeimai išgyventi ir, kadangi darbas yra laisvai pasirenkamas arba priimamas, skatina asmenybės raidą bendruomenėje [30]. Dėl šios priežasties, Jungtinių Tautų Ekonominės ir Socialinės Tarybos požiūriu, galimybė įsidarbinti turi būti garantuojama, ypač palankių sąlygų neturintiems ir marginalizuotiems asmenims bei grupėms, siekiant suteikti jiems orios egzistencijos galimybę [31]. Tai taip pat viena iš priežasčių, dėl kurių *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) viename 2017 m. gegužės 30 d. sprendime [32] nurodė, kad Konstitucijai prieštarauja anksčiau priimti Airijos teisės aktai, pagal kuriuos prašytojas, kad ir kas jis būtų, negalėjo patekti į darbo rinką, kol nebuvo priimtas sprendimas dėl jo prašymo [33]. Ši byla buvo susijusi su prašytoju iš Birmos, kuriam nebuvo leista patekti į darbo rinką, nors jo prašymo svarstymo procedūra truko jau aštuonerius metus. Per šį laikotarpį prašytojui buvo suteiktos materialinės priėmimo sąlygos ir 19 eurų per savaitę išmoka. Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad visiškai uždraudžiant patekti į darbo rinką, kai tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūra neribojama laiko atžvilgiu, tokia teisės norma padaroma žalos asmeniui, kurios pagal Konstituciją kaip tik siekiama išvengti [34].

85. Taigi, prašytojo atveju darbas akivaizdžiai padeda išsaugoti jo orumą, nes pajamos iš šio darbo padeda jam ne tik patenkinti savo poreikius, bet ir apsigyventi ne priėmimo įstaigose esančiame būste, kuriame jis prireikus gali priimti savo šeimą. Nekyla jokių abejonių, kad, atsižvelgiant į migracijos priverstinį pobūdį ir dažnu atveju traumuojančią su ja susijusią patirtį, atsisakius leisti prašytojui vykdyti bet kokią profesinę veiklą gali padidėti jo pažeidžiamumas, jo padėties nestabilumas ir kartais – izoliacija ir socialinė atskirtis, dėl kurių jis jau nukentėjo, juo labiau kad laukimo laikotarpis gali trukti kelis mėnesius. Šiomis aplinkybėmis reikia pabrėžti, kad prašytojo, kurio atžvilgiu pradedama perėmimo, atsiėmimo ir prireikus – perdavimo procedūra, padėtis galiausiai tampa nestabilesnė už asmens, kuris nuo tos procedūros atleidžiamas, padėtį. Čia turiu omenyje ypač ilgas perėmimo, atsiėmimo ir perdavimo procedūras: pagal Reglamento Nr. 604/2013 29 straipsnį jos gali trukti nuo šešių iki aštuoniolikos mėnesių. Taip pat turiu omenyje iš tikrųjų įvykdytų perdavimų skaičiaus santykį su įteiktų sprendimų dėl perdavimo skaičiumi [35]. 2012 m. priimtame Sprendime *Cimade ir GISTI*

27 *Note on the integration of Refugees in the European Union*, skelbiama internete tokiu adresu: https://www.unhcr.org/protection/integration/463b462c4/note-integration-refugees-european-union.html (14 punktas).

28 Teisė į darbą, Bendroji pastaba Nr. 18, priimta 2005 m. lapkričio 24 d., ir Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 6 straipsnis skelbiami internete šiuo adresu: http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=4slQ6QSmlBEDzFEovLCuW1a0Szab0oXTdImnsJZZVQfUKxXVisd7Dae%2FCu%2B13J253bHC9qqkloiEoXmdKX6hxKmueE3OfasXtvIBCDyulRlnte7Ne6tr02OMha%2FfFY7J. Toliau – Bendroji pastaba Nr. 18.

29 Bendrosios pastabos Nr. 18 6 punktas.

30 Bendrosios pastabos Nr. 18 1 punktas.

31 Bendrosios pastabos Nr. 18 31 punkto a papunktis.

32 Žr. šios išvados 4 išnašą.

33 Visų pirma žr. šio sprendimo 19–21 punktus.

34 Žr. minėto sprendimo 20 punktą.

35 Žr. 2019 m. rugsėjo mėn. Eurostato pateiktų statistinių duomenų rinkinį „Dublin statistics on countries responsible for asylum application“, visų pirma rubriką „Implemented transfers within the Dublin procedure“, skelbiamą internete šiuo adresu: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Dublin_statistics_on_countries_responsible_for_asylum_application#Implemented_transfers_within_the_Dublin_procedure.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Reglamente Nr. 343/2003 nustatyta procedūra tam tikrais atvejais gali baigtis tuo, kad prašytojas nebus perduotas prašomai valstybei narei ir liks valstybėje narėje, kurioje pateikė savo tarptautinės apsaugos prašymą [36]. Ta pati išvada padaryta Reglamento Nr. 604/2013 įgyvendinimo ataskaitose [37].

86. Atsižvelgiant į šiuos terminus, pažymėtina, kad dėl pareiškėjo pašalinimo iš darbo rinkos gali kilti dar didesnis pasislėpimo pavojus – kuris, beje, dėl įsidarbinimo gali sumažėti – ir padaugėti nelegalių darbo vietų, nors valstybės narės labai teisingai stengiasi kovoti su šiais reiškiniais ir jų sukeliamu piktnaudžiavimu.

87. Be to, svarbu pabrėžti: kadangi prašytojas neturi nuosavų finansinių išteklių, nesuteikus jam galimybės patekti į darbo rinką, priimančioji valstybė narė privalo užtikrinti orumo nežeminantį gyvenimo lygį, visų pirma suteikdama jam Direktyvos 2013/33 17–20 straipsniuose nurodytas materialines sąlygas. Šiam priėmimui užtikrinti sutelkiami materialiniai, finansiniai ir žmogiškieji ištekliai. Šiomis aplinkybėmis akivaizdu, kad suteikta galimybė patekti į darbo rinką sumažina migracijos spaudimą ir priimančiajai valstybei narei tenkančią socialinę ir finansinę naštą, todėl ji gali sutelkti dėmesį į labiausiai pažeidžiamas pareiškėjų kategorijas.

88. Be to, susiklosčius padėčiai, kuriai būdingi priėmimo sąlygų sisteminiai trūkumai, nesuteikdama prašytojams galimybės teisėtai patekti į darbo rinką valstybė narė galėtų pažeisti Chartijos 1 ir 4 straipsniuose įtvirtintus principus. Būtent taip Europos Žmogaus Teisių Teismas nusprendė 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendime *AL.K prieš Graikiją* [38]. Toje byloje pareiškėjas teigė, kad Graikijos Respublika neužtikrino jam orumo nežeminančių priėmimo sąlygų ir sutrukdė pagerinti gyvenimo sąlygas, nes visų pirma nesuteikė leidimo dirbti. Savo sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismas pripažino, kad teisės patekti į darbo rinką pažeidimas, atsižvelgiant į administracines kliūtis, taip pat praktines kliūtis, atsiradusias dėl bendro ekonomikos krizės konteksto ir neapgyvendinimo priėmimo įstaigoje, gali būti laikomas žeminamu elgesiu, kaip tai suprantama pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnį [39].

89. Atsižvelgiant į šiuos aspektus, nėra jokio pagrindo nesuteikti prašytojui, kurio atžvilgiu buvo priimtas sprendimas dėl perdavimo, galimybės patekti į darbo rinką tol, kol jam leidžiama likti priimančiosios valstybės narės teritorijoje.

90. Antra, kaip nustatyta SESV 67 straipsnio 2 dalyje ir 80 straipsnyje, BEPS, kurią sudaro Direktyva 2013/33 ir Reglamentas Nr. 604/2013, yra grindžiama bendra politika, kuri turi būti teisingai taikoma trečiųjų šalių piliečiams [40]. Išskyrus nuostatas dėl pažeidžiamų asmenų, Sąjungos teisės aktų leidėjas labai aiškiai nurodė ketinąs užtikrinti vienodą požiūrį į visus prašytojus, suvienodindamas ir suderindamas jų statusą ir su juo susijusias teises bei pareigas. Taigi į prašytojų priėmimo normų gavėjų sritį jis įtraukia papildomos apsaugos prašančius asmenis, kuriems nebuvo taikomos ankstesnės Direktyvos 2003/9 nuostatos [41].

36 Žr. Sprendimo *Cimade ir GISTI* 45 punktą.

37 Žr. įvertinimo rezultatus, pateiktus 2016 m. gegužės 4 d. pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus (COM(2016) 270 *final*); jame Europos Komisija pabrėžia, kad 2014 m. iš tikrųjų tik apie ketvirtadalį visų priimtų prašymų perimti savo žinion ar atsiimti baigėsi fiziniu asmens perdavimu (p. 11).

38 CE:ECHR:2014:1211JUD006354211, 56–60 punktai.

39 Pasirašyta Romoje 1950 m. lapkričio 4 d.

40 Pagal SESV 67 straipsnio 2 dalį Sąjunga kuria bendrą prieglobsčio politiką, kuri grindžiama valstybių narių solidarumu. SESV 80 straipsnyje nurodyta, kad Sąjungos prieglobsčio politikai taikomas solidarumo ir teisingo atsakomybės pasidalijimo tarp valstybių narių principas.

41 Žr. direktyvos 2013/33 13 konstatuojamąją dalį.

91. Direktyvos 2013/33 5 konstatuojamojoje dalyje Sąjungos teisės aktų leidėjas primena Stokholmo programos užmojus suteikti prašytojams vienodo lygio priėmimo sąlygas, neatsižvelgiant į tai, kurioje valstybėje narėje jie pateikė prašymą. Taigi, kaip pažymėta šios direktyvos 11 konstatuojamojoje dalyje, siekiama užtikrinti jiems panašias gyvenimo sąlygas visose valstybėse narėse ir, kaip nurodyta jos 12 konstatuojamojoje dalyje, sumažinti dėl skirtingų priėmimo sąlygų kylančią „antrinės migracijos“ riziką.

92. Direktyvos 2013/33 8 konstatuojamojoje dalyje taip pat labai aiškiai teigiama, kad, siekiant užtikrinti vienodą požiūrį į prašytojus visoje Sąjungoje, ši direktyva turi būti taikoma visiems tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimo procedūrų etapams ir procedūroms visose priėmimo vietose ir centruose, kol prašytojams leidžiama turint šį statusą likti valstybių narių teritorijoje.

93. Atsižvelgiant į šį tikslą ir į terminus, kuriais jis suformuluotas, nelieka jokios abejonės, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas neketino nustatyti kintamos teisių sistemos ir, konkrečiai kalbant, skirtingo požiūrio į priimamus trečiųjų šalių piliečius, kuris priklausytų nuo to, ar jų prašymus nagrinėja priimančioji valstybė narė, ar pagal Reglamentą Nr. 604/2013 nustatyta atsakinga valstybė narė. Prašytojo, turinčio teisę likti priimančiosios valstybės narės teritorijoje, poreikiai yra vienodi tiek tuo atveju, kai jis laukia galutinio sprendimo dėl savo tarptautinės apsaugos prašymo, tiek tuo atveju, kai jis laukia, kol bus faktiškai perduotas atsakingai valstybei narei. Tokiomis aplinkybėmis nebūtų nei objektyvu, nei pagrįsta antruoju atveju atimti iš prašytojo galimybę teisėtai dirbti ir patenkinti savo poreikius, nors antruoju atveju jo buvimas priimančiosios valstybės narės teritorijoje gali trukti ilgiau nei pirmuoju atveju. Iš tikrųjų reikia atsižvelgti į Reglamento Nr. 604/2013 21–25 straipsniuose ir 29 straipsnyje nustatytus perėmimo savo žinion, atsiėmimo ir perdavimo procedūros terminus bei dažnai susiklostančią padėtį, kai perdavimas neįvyksta per nustatytą laiką. Primenu, kad šiuo atveju atsakinga valstybė narė yra atleidžiama nuo savo pareigos, nes prašančioji valstybė narė, kuri yra būtent priimančioji valstybė narė, tampa atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą [42].

94. Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes laikausi nuomonės, kad Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiami valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos atsisakoma leisti prašytojui patekti į darbo rinką, motyvuojant tuo, kad kompetentinga nacionalinė institucija priėmė sprendimą dėl jo perdavimo valstybei narei, kurią pripažino atsakinga pagal Reglamento Nr. 604/2013 26 straipsnį.

95. Priėmus tokį sprendimą, iš trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės, kuris pateikė tarptautinės apsaugos prašymą priimančiojoje valstybėje narėje, negalima atimti nei prašytojo statuso, nei su juo susijusių teisių.

C. Sąlygos, susijusios su delsimu dėl prašytojo kaltės, apimtis

96. Ketvirtuoju ir penktuoju klausimais, kuriuos *High Court* (Aukštasis teismas) pateikė byloje C-322/19, ir antruoju klausimu, kurį *International Protection Appeals Tribunal* (Tarptautinės apsaugos apeliacinis teismas) pateikė byloje C-385/19, Teisingumo Teismo iš esmės prašoma patikslinti veiksmų, kurie gali būti laikomi delsimu dėl prašytojo kaltės, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį, pobūdį.

97. Visų pirma *High Court* (Aukštasis teismas) Teisingumo Teismo klausia, ar pagal šią nuostatą delsimu dėl prašytojo kaltės galima laikyti delsimą, kurį nulėmė, pirma, tai, kad jis nepateikė savo tarptautinės apsaugos prašymo pirmajai valstybei narei, į kurią atvyko, arba buvimo vietos valstybei narei – tokiu atveju jo prašymo nagrinėjimo tikslais reikia pradėti perėmimo savo žinion, atsiėmimo arba prireikus perdavimo šiai valstybei procedūrą – ir, antra, dėl to, kad jis apskundė teismui sprendimą dėl jo perdavimo.

42 Šiuo klausimu žr. Reglamento Nr. 604/2013 29 straipsnio 2 dalį.

98. Šiuo klausimu Teisingumo Teismo prašoma nustatyti vienos iš Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų taikymo sritį, kad prašytojas galėtų pasinaudoti galimybe patekti į darbo rinką. Iš tikrųjų noriu priminti, kad pagal šią nuostatą valstybės narės turi užtikrinti, kad prašytojas pasinaudotų tokia galimybe ne vėliau kaip per devynis mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos, jeigu „pirmojoje instancijoje kompetentinga institucija nepriėmė sprendimo ir prašytojas nekaltas dėl delsimo“.

99. Pažymiu, kad Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalies tekste nenurodytos aplinkybės, leidžiančios manyti, kad prašytojas gali būti laikomas kaltu dėl vėlavimo priimti sprendimą pirmojoje instancijoje. Be to, išnagrinėjus šios direktyvos struktūrą, į kurią įtraukta ši nuostata, ir jos tikslą, taip pat nepavyksta nustatyti šių aplinkybių pobūdžio. Nei pagal minėtos direktyvos antraštę ar preambulę, nei pagal jos turinį ir tikslą negalima nei suformuluoti procesinių taisyklių, taikytinų priimant sprendimą pirmojoje instancijoje, nei nustatyti šioje srityje prašytojui tenkančių pareigų.

100. Taigi reikia remtis Direktyvoje 2013/32 nustatytomis procesinėmis taisyklėmis ir jomis siekiamu tikslu.

101. Direktyvos 2013/32 II skyriuje „Pagrindiniai principai ir garantijos“ ir III skyriuje „Pirmosios instancijos procedūros“ apibrėžtos prašytojo teisės ir pareigos vykstant sprendimo priėmimo pirmojoje instancijoje procedūrai. Taigi šios direktyvos 31 straipsnio 3 dalies trečios pastraipos c punkte aiškiai nurodytos aplinkybės, kuriomis nacionalinė institucija gali nuspręsti, kad priimti sprendimą pirmojoje instancijoje delsiama dėl prašytojo kaltės. Iš tikrųjų pagal šią nuostatą valstybės narės gali pratęsti šešių mėnesių terminą, numatytą sprendimui pirmojoje instancijoje priimti, dar devynių mėnesių laikotarpiui, jeigu „uždelsiama akivaizdžiai dėl to, *kad prašytojas nevykdo savo pareigų pagal [minėtos direktyvos] 13 straipsnį*“ [43].

102. Direktyvos 2013/32 13 straipsnis pavadintas „Prašytojų pareigos“. Iš šio straipsnio 1 dalies aiškėja, kad prašytojas privalo bendradarbiauti su kompetentinga nacionaline institucija, kad ši nustatytų jo asmens tapatybę ir kitus Direktyvos 2011/95 4 straipsnio 2 dalyje nurodytus duomenis, t. y. amžių, praeitį, įskaitant, jei svarbu, atitinkamų giminaičių duomenis, tapatybę, pilietybę (-es), šalį (-es) ir vietą (-as), kurioje (-iose) jis anksčiau gyveno, jo anksčiau pateiktus prieglobsčio prašymus, kelionės maršrutą, kelionės dokumentus ir priežastis, kuriomis grindžiamas tarptautinės apsaugos prašymas. Tai yra esminiai ir būtini duomenys, kuriuos kompetentinga nacionalinė institucija turi įvertinti, kai nagrinėja tarptautinės apsaugos prašymą. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją tokia pareiga bendradarbiauti reiškia, kad prašytojas turi, kiek įmanoma, pateikti prašomus pagrindžiamuosius dokumentus ir, jei reikia, prašomus paaiškinimus bei informaciją [44].

103. Pagal Direktyvos 2013/32 13 straipsnį Sąjungos teisės aktų leidėjas leidžia valstybėms narėms sukonkretinti šį bendradarbiavimą, nustatant kitas prašytojo pareigas, „tiek, kiek tokios pareigos yra būtinos prašymui nagrinėti“ [45]. Sąjungos teisės aktų leidėjo teigimu, valstybės narės visų pirma gali įpareigoti pareiškėją pranešti apie save kompetentingai nacionalinei institucijai arba į ją atvykti, pateikti jo prašymui nagrinėti reikalingus dokumentus, nurodyti savo adresą ir pranešti apie visus pasikeitimus, atlikti jo asmens apžiūrą, jį nufotografuoti ar įrašyti jo pareiškimus [46].

104. Taigi, nors valstybės narės turi tam tikrą diskreciją, reikia paminėti, kad nustatomos prašytojo pareigos turi būti susijusios su Direktyvos 2011/95 4 straipsnyje minimu bendradarbiavimu. Nustačius šias pareigas taip pat turi būti galima įvertinti ir surinkti svarbiausius duomenis prašytojo tarptautinės apsaugos poreikiui nustatyti ir sukaupti visą informaciją, reikalingą norint įvertinti jo patikimumą ir prašymo pagrįstumą. Vertinant prašymą suteikti pabėgėlio statusą, pagal

43 Kursyvu išskirta mano.

44 Žr. 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *K.* (C-18/16, EU:C:2017:680, 38 punktas).

45 Šios direktyvos 13 straipsnio 1 dalis.

46 Žr. minėtos direktyvos 13 straipsnio 2 dalį.

Direktyvos 2011/95 2 straipsnio d punktą ir remiantis labai konkrečia informacija siekiama nustatyti, ar asmens baimė būti persekiojamam grįžus į kilmės šalį yra objektyviai pagrįsta. Vertinant papildomos apsaugos prašymą, siekiama pagal šios Direktyvos 2 straipsnio f punktą nustatyti, ar yra svarių ir neginčijamų priežasčių manyti, kad, jeigu suinteresuotasis asmuo būtų grąžintas į savo kilmės šalį, jam kiltų realus pavojus patirti didelę žalą. Pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalį įrodinėjimo pareiga tenka prašytojui. Iš tikrųjų prašytojas turi kuo greičiau pateikti visus įrodymus, reikalingus jo prašymui pagrįsti.

105. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes darau išvadą, kad prašytojo pareigos, kurias, kaip Sąjungos teisės aktų leidėjas nurodo Direktyvos 2013/32 13 straipsnyje ir 31 straipsnio 3 dalies trečios pastraipos c punkte, reikia įvykdyti, kad būtų priimtas sprendimas pirmojoje instancijoje, turi būti suprantamos kaip susijusios tik su tarptautinės apsaugos prašymo priimtinumo ir pagrįstumo vertinimu.

106. Taigi siūlau į *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas) pateiktą antrąjį klausimą atsakyti taip, kad įgyvendindama Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį valstybė narė gali pripažinti prašytoją kaltu dėl delsimo priimti sprendimą pirmojoje instancijoje tik tuo atveju, jeigu jis neįvykdė pagal Direktyvos 2013/32 13 straipsnį jam tenkančių bendradarbiavimo pareigų.

107. Dabar reikia nustatyti, ar, kaip teigia *High Court* (Aukštasis teismas) savo sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, valstybė narė gali pripažinti, kad delsiama dėl prašytojo kaltės, dėl to, kad, pirma, prašytojas nepateikė tarptautinės apsaugos prašymo pirmajai valstybei narei, į kurią atvyko ar kurioje apsigyveno, ir, antra, dėl to, kad apskundė teismui sprendimą dėl jo perdavimo.

108. Atsižvelgdamas į dabartinę BEPS sudarančių dokumentų būklę, manau, kad nei viena, nei kita aplinkybė negali būti laikoma delsimu dėl prašytojo kaltės, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį, dėl kurio iš jo gali būti atimta galimybė patekti į priimančiosios valstybės narės darbo rinką [47].

109. Iš tikrųjų nė viena iš šių aplinkybių nerodo, kad prašytojas neįvykdė kokių nors pareigų, įvykdytinų per tarptautinės apsaugos gavėjo statuso nustatymo procedūrą.

110. Tariami pažeidimai, kuriuos mini *High Court* (Aukštasis teismas), iš tikrųjų yra susiję su Reglamente Nr. 604/2013 aprašyta atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra. Bet pagal šį reglamentą nereikalaujama, nei kad trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės tarptautinės apsaugos prašymą pateiktų pirmajai atvykimo valstybei narei ar buvimo vietos valstybei narei, nei kad jis atsisakytų kreiptis į teismą, kad būtų užtikrintas procedūros spartumas.

111. Taigi *High Court* (Aukštasis teismas) siūlomas aiškinimas prieštarauja Reglamento Nr. 604/2013 nuostatoms, struktūrai ir tikslui.

112. Pirma, kaip ką tik pažymėjau, nė viena šio reglamento nuostata neįpareigoja trečiosios šalies piliečio ar asmens be pilietybės pateikti tarptautinės apsaugos prašymą pirmajai atvykimo valstybei narei ar buvimo valstybei narei. Žinoma, Komisija siūlo nustatyti tokią pareigą naujoje Dublino sistemos redakcijoje, siekiant kovoti su antrine prašytojų migracija [48], bet šis 2016 m. pateiktas pasiūlymas dar nėra priimtas. Pagal šiuo metu galiojančią Sąjungos teisę ir, kaip Teismas pabrėžė 2016 m. birželio 7 d. Sprendime *Ghezelbash* [49], Reglamente Nr. 604/2013 yra nustatytos priemonės,

47 Šios išvados 37 išnašoje paminėtame pasiūlyme dėl reglamento Komisija siūlo įtraukti naują 4 straipsnį „Prašytojo pareigos“, kurio 1 dalyje būtų nustatyta prašytojo pareiga prašymą pateikti arba valstybėje narėje, į kurią jis pirmą kartą atvyko neteistai, arba, jeigu šalyje yra teisėtai – gyvenamojoje valstybėje narėje (taip pat žr. pasiūlymo 16 puslapyje pateiktus paaiškinimus dėl šios naujos pareigos nustatymo). Pažeidus šią pareigą, pagal naują iš dalies pakeisto reglamento 5 straipsnio 3 dalį nebūtų galima pasinaudoti Direktyvos 2013/33 15 straipsnyje numatyta priėmimo sąlyga bet kurioje kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje prašytojas privalo būti.

48 Žr. šios išvados 37 išnašą.

49 C-63/15, EU:C:2016:409, 46–48 punktai.

kuriomis siekiama įtraukti prašytoją į atsakingos valstybės narės nustatymo procesą. Kai tik prašymas pirmą kartą pateikiamas tam tikroje valstybėje narėje, pagal šio reglamento 4 ir 5 straipsnius reikalaujama, kad, pirma, kompetentingos nacionalinės institucijos raštu jam suprantama kalba informuotų apie įvairius minėtame reglamente nustatytus mechanizmus, visų pirma apie atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijus bei jų taikymo tvarką, ir, antra, kad jos surengtų asmeninį pokalbį [50]. Sprendžiant iš atsakomybės kriterijų išdėstymo Reglamento Nr. 604/2013 III skyriuje tvarkos, pirmoji atvykimo valstybė narė arba buvimo valstybė narė nebūtinai yra atsakinga valstybė narė, jeigu, pvz., nustatoma, kad prašytojo šeimos nariai yra įsikūrę kitoje valstybėje narėje arba jeigu tai neatitinka geriausių atitinkamo nepilnamečio interesų [51].

113. Taigi Reglamento Nr. 604/2013 „tinkamas ir teisingas taikymas“, kurio prašydamas priimti prejudicinį sprendimą siekia *High Court* (Aukštasis teismas), neapima reikalavimo, kad trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės savo tarptautinės apsaugos prašymą pateiktų pirmajai valstybei narei, į kurios teritoriją atvyko iš trečiosios šalies arba kurios teritorijoje gyveno.

114. Šiomis aplinkybėmis priimančioji valstybė narė negali pripažinti šio prašytojo kaltu dėl delsimo, susijusio su atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra, atsisakydama leisti jam patekti į darbo rinką, kaip numatyta Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalyje.

115. Antra, ta pati išvada darytina atsižvelgiant į *High Court* (Aukštasis teismas) siūlomą aiškinimą, pagal kurį valstybė narė galėtų pripažinti prašytoją kaltu dėl delsimo, sukelto jam pareiškus ieškinį dėl priimto sprendimo dėl jo perdavimo.

116. 2016 m. birželio 7 d. Sprendime *Ghezelbash* [52], taip pat 2017 m. spalio 25 d. Sprendime *Shiri* [53], 2018 m. gegužės 31 d. Sprendime *Hassan* [54] ir 2019 m. balandžio 2 d. Sprendime *H. ir R.* [55], kuriais remiuosi, Teisingumo Teismas jau išsamiai aptarė Reglamente Nr. 604/2013 numatytos teisės apskųsti sprendimą apimtį. Manau, kad šioje išvadoje pakanka priminti, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas, priėmęs Reglamentą Nr. 604/2013, nustatė ir priemones, kuriomis siekiama suteikti prašytojui didesnes procesines garantijas pagal Dublino sistemą [56], visų pirma teisminę apsaugą, kuri jam taikoma pagal Chartijos 47 straipsnį [57].

50 Reglamento Nr. 604/2013 4 straipsnis pavadintas „Teisė į informaciją“. Jo 1 dalyje, be kita ko, nurodyta: „Kai tik buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, kaip apibrėžta 20 straipsnio 2 dalyje, valstybėje narėje, jos kompetentingos institucijos iš karto praneša prašytojui apie šio reglamento taikymą, visų pirma apie: a) šio reglamento tikslus ir padarinius, kurie kyla naują prašymą pateikus kitoje valstybėje narėje<…>; b) atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijus, tokių kriterijų hierarchiją įvairiais procedūros etapais ir jų trukmę <..>; c) asmeninį pokalbį pagal 5 straipsnį ir galimybę pateikti informaciją apie šeimos narių, giminaičių ar kitų asmenų, susijusių šeimos ryšiais, buvimą valstybėse narėse<…>; d) galimybę apskųsti sprendimą dėl perdavimo <…>“. Reglamento Nr. 604/2013 5 straipsnis „Asmeninis pokalbis“ suformuluotas taip: „1. Siekiant palengvinti atsakingos valstybės narės nustatymo procesą, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą atliekanti valstybė narė surengia asmeninį pokalbį su prašytoju. Pokalbis taip pat sudaro sąlygas tinkamai suprasti prašytojui pagal 4 straipsnį pateiktą informaciją. <…> 3. Asmeninis pokalbis vyksta tinkamu laiku ir bet kuriuo atveju prieš priimant sprendimą dėl prašytojo perdavimo atsakingai valstybei narei pagal 26 straipsnio 1 dalį. <…>“

51 Pagal Reglamento Nr. 604/2013 7 straipsnio 1 ir 2 dalis valstybė narė, kuriai pateikiamas tarptautinės apsaugos prašymas, iš tikrųjų turi juos taikyti šiame skyriuje nustatyta tvarka, atsižvelgdama į padėtį, buvusią tuo metu, kai prašytojas pirmą kartą pateiktų savo prašymą kokioje nors valstybėje narėje.

52 C-63/15, EU:C:2016:409, 30 ir paskesni punktai.

53 C-201/16, EU:C:2017:805, 36 ir paskesni punktai.

54 C-647/16, EU:C:2018:368, 56 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

55 C-582/17 ir C-583/17, EU:C:2019:280, 38–42 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija.

56 Šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 7 d. Sprendimą *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, 57 punktas). Šiuo klausimu taip pat žr. pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (COM(2008) 820 *final*), visų pirma aiškinamojo memorandumo 3 dalies 3 punktą „Asmenų, kuriems taikoma Dublino procedūra, teisinės garantijos“ (8 p.) ir 6 punktą „Ypatingi sunkumai arba netinkamas apsaugos lygis“ (ypač 12 p.).

57 Šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimą *Hassan* (C-647/16, EU:C:2018:368, 57 ir 58 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

117. Primenu, kad, pagal šią nuostatą kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme [58]. Taigi valstybės narės privalo nustatyti šiam tikslui reikalingus teisminės gynybos būdus ir paisyti asmenų, kuriems skirti sprendimai turi didelę įtaką jų interesams, teisės į gynybą [59]. Toks didelę įtaką turintis sprendimas yra sprendimas dėl perdavimo.

118. Teisė apskųsti teismui tokį sprendimą pirmiausia įvardyta Reglamento Nr. 604/2013 4 straipsnio 1 dalies d punkte [60]. Ji taip pat įtvirtinta šio reglamento 27 straipsnio 1 dalyje. Galiausiai Sąjungos teisės aktų leidėjas jos taikymo sritį patikslino minėto reglamento 19 konstatuojamojoje dalyje ir Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, cituojamoje šios išvados 52–59 išnašose.

119. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad „Sąjungos teisės aktų leidėjas neketino tarptautinės apsaugos prašymą pateikusiems asmenims garantuojamos teisminės gynybos paaukoti dėl šio reikalavimo greitai nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus“ [61]. Dėl rizikos, kad dėl atsakomybės kriterijų teisingo taikymo kontrolės atsakingos valstybės narės galutinio nustatymo procedūra gali per ilgai užsitęsti, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tokią riziką sumažina aplinkybė, kad ši kontrolė turi būti atliekama remiantis Reglamente Nr. 604/2013 nustatyta tvarka [62].

120. Man atrodo akivaizdu, kad valstybė narė, kuriai buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, negali atgrasyti prašytojo nuo pasinaudojimo teise apskųsti sprendimą, kuri jam aiškiai pripažinta ir pagal Chartiją, ir pagal šį reglamentą, priskirdama jam atsakomybę už teismo proceso nulemtą delsimą ir netaikydama Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalyje numatytos priėmimo normos.

121. Taip būtų pažeista ne tik prašytojo teisė į veiksmingą teisminę gynybą, bet ir teisė į orumo nežeminantį priėmimą bei pagrindines teises, kaip jau nurodžiau pirma.

122. Galiausiai, trečia, noriu pažymėti, kad tuo atveju, jei valstybė narė manytų, jog prašytojai sukčiautų ar piktnaudžiautų savo teise pareikšti ieškinį, siekdami užvilkinti jiems taikomą perdavimo procedūrą, tuo nebūtų galima pateisinti priemonės, pagal kurią apskritai visi prašytojai būtų laikomi kaltais dėl delsimo priimti sprendimą pirmojoje instancijoje.

123. Primenu, kad, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, jeigu Sąjungos teisės aktuose nėra aiškios nuostatos, aplinkybe, kad valstybė narė susiduria su daugeliu atvejų, kai trečiųjų šalių piliečiai piktnaudžiauja teise arba sukčiauja, negalima pateisinti bendrosios prevencijos sumetimais pagrįstos priemonės taikymo, išskyrus bet kokį konkretų atitinkamo asmens elgesio vertinimą. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad priemonių, kuriomis siekiama plačiai paplitusių piktnaudžiavimo teise ar sukčiavimo atvejų bendrosios prevencijos tikslo, priėmimas reikštų, kad vien dėl priklausymo konkrečiai asmenų grupei valstybės narės gali atsisakyti pripažinti Sąjungos teisėje aiškiai įtvirtintą teisę [63].

58 Žr. 2020 m. kovo 19 d. Sprendimą *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Tompa)* (C-564/18, EU:C:2020:218, 60 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) ir 2020 m. gegužės 14 d. Sprendimą *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* (C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 127 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

59 Šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 26 d. Sprendimą *Sacko* (C-348/16, EU:C:2017:591, 29, 30 ir 33 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

60 Žr. šios išvados 50 išnašą.

61 Šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimą *Hassan* (C-647/16, EU:C:2018:368, 57 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

62 Šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 7 d. Sprendimą *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, 58 punktas).

63 Šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *McCarthy ir kt.* (C-202/13, EU:C:2014:2450, 55 ir 56 punktai).

124. Taigi Teisingumo Teismas mano, kad būtent nacionalinis teismas turi įrodyti piktnaudžiavimą teise, konstatuodamas dvi aplinkybes. Pirma, reikia įrodyti, kad egzistuoja objektyvių aplinkybių visuma, iš kurios matyti, kad, nepaisant formalaus Sąjungos teisės aktuose numatytų sąlygų laikymosi, šiais teisės aktais siekiamas tikslas nėra pasiektas. Antra, reikia įrodyti, jog suinteresuotasis asmuo vadovavosi siekiu gauti pagal Sąjungos teisės aktus teikiamą naudą, dirbtinai sukurdamas jai gauti reikalingas sąlygas [64].

125. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus, manau, kad Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad valstybė narė gali pripažinti prašytoją kaltu dėl delsimo priimti sprendimą pirmojoje instancijoje tik tuo atveju, jeigu jis neįvykdė Direktyvos 2013/32 13 straipsnyje nustatytų pareigų bendradarbiauti.

126. Tokiomis sąlygomis valstybė narė negali pripažinti prašytojo kaltu dėl delsimo, kurį nulėmė atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra, nei motyvuodama tuo, kad jis nepateikė savo tarptautinės apsaugos prašymo valstybei narei, į kurią pirmą kartą teisėtai atvyko, arba, jeigu šalyje yra teisėtai, valstybėje narėje, kurioje gyvena, nei tuo, kad jis apskundė teismui sprendimą dėl jo perdavimo, priimtą pagal Reglamento Nr. 604/2013 26 straipsnį.

V. Išvada

127. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) pateiktą antrąjį prejudicinį klausimą byloje *The International Protection Appeals Tribunal ir kt.* (C-322/19) ir į *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas, Airija) pateiktą pirmąjį prejudicinį klausimą byloje *Minister for Justice and Equality* (C-385/19):

1. 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo, 15 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos tarptautinės apsaugos prašytojas negali patekti į darbo rinką dėl to, kad kompetentinga nacionalinė institucija priėmė sprendimą dėl jo perdavimo pagal 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai, 26 straipsnį.

2. Priėmus tokį sprendimą, iš trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės, kuris pateikė tarptautinės apsaugos prašymą priimančiojoje valstybėje narėje, negalima atimti nei prašytojo statuso, nei su šiuo statusu susijusių teisių.

128. Be to, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *High Court* (Aukštasis teismas) byloje *The International Protection Appeals Tribunal ir kt.* (C-322/19) pateiktus ketvirtąjį ir penktąjį prejudicinius klausimus ir į *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas) byloje *Minister for Justice and Equality* (C-385/19) pateiktą antrąjį klausimą:

1. Direktyvos 2013/33 15 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad valstybė narė gali pripažinti prašytoją kaltu dėl delsimo priimti sprendimą pirmojoje instancijoje tik tuo atveju, jeigu jis neįvykdė pareigų bendradarbiauti, nustatytų 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos 13 straipsnyje.

64 Žr. 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Emsland-Stärke* (C-110/99, EU:C:2000:695, 52–54 punktai) ir 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *McCarthy ir kt.* (C-202/13, EU:C:2014:2450, 54 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

2. Tokiomis sąlygomis valstybė narė negali pripažinti tarptautinės apsaugos prašytojo kaltu dėl delsimo, kurį nulėmė už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra, nei motyvuodama tuo, kad jis nepateikė savo tarptautinės apsaugos prašymo valstybei narei, į kurią pirmą kartą teisėtai atvyko, arba, jeigu šalyje yra teisėtai, valstybėje narėje, kurioje gyvena, nei tuo, kad jis apskundė teismui sprendimą dėl jo perdavimo, priimtą pagal Reglamento Nr. 604/2013 26 straipsnį.